COVIT-19 PANDEMİSİ SONRASI EKONOMİ: FIRSATLAR VE TEHDİTLER

DEĞERLENDİRİLECEK HUSUSLAR

PANDEMİ

Covid-19 pandemisinin ilin sanayi üretimi üzerinde oluşturduğu etkilerin (fırsatlar ve tehditler) tespit edilmesinin, olumsuz etkilerinin azaltılmasının ve normalleşme süreci ve sonrası için gerekli hazırlıkların değerlendirilmesi

TESPİTLER

İlimizde ekonomi tamamen kobilere dayanmaktadır. Bu nedenle sorunlar Kobi kaynaklı olmaktadır. Kobiler ekonominin can damarıdır. Çünkü: Kobiler Türkiye'deki istihdamın %90'nını karşılıyor. Kobilerin katma değere, milli gelire, inovasyona, ihracata ve büyük firmalara ara mal üretimine katkı sunmaktadır. Kobi ayakta kalamaz ise ekonomi çöker.

i. Neredeyse tüm sektörlerin (sağlık ve gıda sektörleri hariç) yaşanan süreçten olumsuz olarak etkilendiği söylenebilir.
ii. Firmaların çoğunun küçük çaplı olması teminat noktasında sıkıntı yaratmaktadır.
iii. Finansman erişim konusunda sıkıntı olmaktadır. KOSGEB, DOKA, Ticaret bakanlığı, kamu bankalarının destleri ve verdikleri projelerin tanıtımın yapılma önemli olmaktadır.
iv. Kredi garanti fonu kapsamında alınan kredilerin ödenememesi,
v. Karşılıksız Çeklerin yaygınlaşması ve devamında hukuki süreçlerin başlaması
vi. Personel ücreti ve kira gideri gibi sabit maliyetler yüksek ve karşılanamamaktadır.
vii. Azalan ve ne zaman geri döneceği belirsiz talep ve bozulan tedarik zinciri, işletmelerde nakit ve işletme sermayesi sorunları yaratıyor.
viii. Talepteki daralma, satışların durması ya da düşmesi ciddi sorun teşkil etmektedir.
ix. İşletmelerin nakit sıkıntısı çeken müşterilerinden alacaklarını zamanında tahsil edilmesinde zorluklar yaşanıyor
x. Kısa vadeli nakit akışı kısıtlamaları nedeniyle tedarikçi ödemelerinde de gecikmeler oluşuyor

FIRSATLAR

i. **Gümüşhane Üniversitesinin İl Ekonomisine Katkısı** (pandemi sonrası öğrencilerin gelmesiyle esnaf nefes alabilecektir)

ii. **Dijitalleşmeye** geçilmesiyle kobilerin ulusal ve uluslararası piyasalara açılmasının önünün açılması söylenebilir.

iii. **E-ticaret** eğitimlerinin artmasıyla dijital dönüşüm ve markalaşma hızlanacaktır.

iv. **Erzincan-Gümüşhane-Trabzon demiryolu hattı**; başta Gümüşhane'nin ve bölgenin Türkiye ekonomisine çok büyük katkı sağlayacak değerli madenlerinin dünya ile en verimli lojistik entegrasyonunu sağlayacaktır.

v. **Erzincan-Gümüşhane-Trabzon demiryolu** hattının hayata geçirilmesiyle; mevcut durumda Madencilik faaliyetlerinin ve teknolojisinin de buna bağlı olarak artmasıyla istihdamın ve bölgenin ihracattan elde edeceği gelirin yükselmesi, bölge ekonomisine çok büyük katkı sağlayacak, rekabet gücü artacaktır.

vi. Türkiye"nin salgın sonrası dünyasında etkin bir siyaset izleyebilmesi için virüsle imtihanını mümkün olan en az can kaybı ve ekonomik zararla atlatabilmesi lazım. Bu gerçekleştirilebildiği takdirde bölgesel ve küresel güç-meşruiyet denklemlerinde Türkiye lehine fırsatlar doğabilir. Örneğin Türkiye; komşularından hayli güçlü bir kamu sağlığı alt yapısına sahip olması sebebiyle, yakın coğrafyasında ve özel ilişki geliştirdiği bölgelerde etkinliğini arttıracak, taraf olduğu bazı çatışmalardaki statükoyu lehine değiştirecek sonuçlar alabilir.

TEHDİTLER

i. Makroekonomideki olumsuz gelişmeler (Döviz kurundaki dalgalanmalar, enflasyon),

ii. Pandeminin beklenenden uzun sürmesiyle üniversitenin açılmaması

iii. Pandeminin uzun sürmesiyle tespitler kısmında ifade edilen finansal ve ekonomik sorunların derinleşmesi

iv. Vadeli çeklerin işletmeler tarafından teminat gösterilmesi sebebiyle vadeli çeklerin ödenememesi neticesinde finansman sorunları ve bunların hukuki sonuçları doğuyor

v. İşsizliğin artmasının sosyal etkisinin küçük bir yer olması nedeniyle yoğun hissedilmesi

vi. Toplumda işsizlerin, yoksulların, esnaf, küçük işletmeler ve hane halkının harcamaları günlük nakit akışına bağlı olduğu için bu gelirlerin yok olması ekonomik daralmayı arttırarak, sosyal problemlere de neden olmaktadır.

DEĞERLENDİRİLECEK HUSUSLAR

İl sanayi Durumu

İl özelinde %78 olan mikro ölçekli işletmelerin küçük ve orta ölçeğe geçme süreçlerinde yaşanan sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi

Bu seferki kriz, ülkenin yalnız başına aşabileceği tipten bir kriz değil. Uluslararası işbirliğine açık olmalıyız ve özel sektör olarak bizler de üzerimize düşeni yapmalıyız. Bu hem kendini hem de toplumu aynı anda düşünmen gereken bir oyundur.

i. İlimizin en önemli sorunları; İlimizde ulaşım, lojistik anlamında yatırım ortamının dezavantajlı oluşu en önemli problemdir.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Erzincan – Gümüşhane – Trabzon demiryolunun bölgemiz için katma değer yaratacak, orta ve yüksek teknoloji ürün üretilecek olan Trabzon Yatırım Adası Endüstri Bölgesi'ne, buradan da Rize Lojistik Merkezi'ne bağlanması, böylece bölgenin Pekin'den Londra'ya kadar olan Demir İpekyolu'na entegrasyonu hedeflenmektedir.

ii. Diğer sorunlar sırasıyla, işsizlik, yatırım ortamının dezavantajlı oluşu, kobilerin finansmana erişim sorunu, kobilerin nakit sıkıntısı yaşaması, kurumsallaşmanın yetersizliği, kobilerin finansal okuryazarlık bilgisinin zayıflığıdır.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Kobilerin nakit yönetimi, işletme sermayesi yönetimi, para yönetimi, sermaye yapısının dengelenmesi, risk yönetimi, finansal tabloları okuma anlama, bilanço ve gelir tablosu analizi, yatırım analizi konularında eğitim verilerek finansal okuryazarlık bilgisinin geliştirilmesi gerekmektedir.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Bankaların mevcut kredi ve risk limitlerinin sınırında olması nedeniyle sicil affının genişletilmesi,

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: KOSGEB, DOKA, Ticaret bakanlığı, kamu bankalarının destleri ve verdikleri projelerin tanıtımın yapılmasıyla kobilerin finansman erişimi sağlanabilir.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Dijitalleşme süreci, iyi değerlendirildiği takdirde birçok avantajı da beraberinde getirecektir. Bilhassa KOBİ'lerimizin dijitalleşmeye yönelik ilgi ve iştahlarının artması durumunda, üretimde ciddi bir verimlilik artışı sağlanacaktır. Yine bu kapsamda, çok kârlı ve yüksek hacimli bir iş kolu olan e-ihracat da önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Özellikle KOBİ'lerin kurumsallaşması yönünde devletin eğitim ve danışmanlık konularında teşvik edici olması beklenmektedir.

iii. İşletmelerin Ar-Ge, yenilikçilik temelli bir dönüşümün sağlanmasının sağlanarak katma değeri yüksek ürünler üretmesi gerekmektedir.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Kamu Üniversite Sanayi işbirliğinin önemini dile getirerek, bilginin kaynağı Üniversitelerle yenilikçi ürünleri üretecek olan sanayi kesiminin devletin destek ve yol göstericiliğinde bir araya gelmeleri önemli bir zorunluluktur. Son yıllarda özellikle sanayileşmiş ve küresel pazarlara hitap eden ürünler üreten ülkeler, Kamu-Üniversite-Sanayi işbirliğini (KÜSİ) güçlendirmekte ve önemli kazanımlar elde etmektedir. Ülkemiz Sanayisinin daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulması, Ar-Ge, yenilikçilik temelli bir dönüşümün sağlanması, daha modern, rekabetçi ve üretim gücü daha yüksek bir Türkiye hedefine ulaşılabilmesi için KÜSİ çalışmaları önem arz etmektedir.

iv. İlimizde yatırım imkânlarının artırılması, yatırım ortamı noktasında dezavantajlı olan ilimize istihdam sağlayıcı yatırım projelerinin kazandırılması gerekmektedir.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ: Bu noktada şehrin çekiciliğinin artırılması için teşviklerin verilmesi, yerel işadamlarının şehre yatırım yapmasının özendirilmesi gerekmektedir. Sağlanan teşviklerin verimli yatırım alanlarında kullanımı ve finansman kaynaklarına kobilerin esnek kredi imkânlarıyla erişebilmesinin önü açılmalıdır. Bu konuda Odalar'la birlikte siyasi otoritenin destek sağlaması önem arz etmektedir.

DEĞERLENDİRİLECEK HUSUSLAR

İL SANAYİ DURUMU

İl özelinde güçlü olunan gıda ürün gıda ürünleri, ağaç ve mantar ürünleri ve ana metal sektörlerinin sorunlarının tespit edilmesi ve mevcut konumlarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması

i. Lojistik ilimizin en önemli dezavantajlardan biridir: Erzincan-Gümüşhane-Trabzon demiryolu hattı; başta Gümüşhane'nin ve bölgenin Türkiye ekonomisine çok büyük katkı sağlayacak değerli madenlerinin dünya ile en verimli lojistik entegrasyonunu sağlayacaktır. Trabzon'u-Gümüşhane'yi Erzincan'a oradan Orta Asya'ya ve Avrupa'ya bağlayacak bu demir yolu hattı, başta Gümüşhane'deki altın, gümüş, bakır, kurşun, çinko, demir, pirit, antimon, barit, kireçtaşı, kil ve kaolen madenlerinin dünyaya rekabetçi fiyatlarla ihraç edilebilmesini sağlayacaktır.

ii. Madenlerin lojistiğine demir yolu ile katkı sağlanarak **üretim maliyetlerinin düşürülmesi**, rezervlerin hayata geçirilmesiyle 50.000 doğrudan, 200.000 dolaylı **istihdam sağlanması**, tersine göçle **bölgenin sosyoekonomik gelişmişlik endeksinin** arttırılması hedeflenmektedir. Madencilik faaliyetlerinin ve teknolojisinin de buna bağlı olarak artmasıyla istihdamın ve **bölgenin ihracattan elde edeceği gelirin yükselmesi**, bölge ekonomisine çok büyük katkı sağlayacak, **rekabet gücü** artacaktır.

iii. Kobi'lere Yönelik Alınması Gereken Tedbirler ve Öneriler:

a) Bilhassa pestil-köme firmalarının kendi ürettiği ürünleri yurtdışı ve yurtiçi piyasalara kendi internet ağı kanalıyla ya da hepsiburada/trendyol gibi yaygın ağlarla **e-ticaret** kanalıyla ulaştırması gerekmektedir.

b) Personel ücreti ve kira gideri gibi sabit maliyetler yüksek ve karşılanamamaktadır. (3 ay için 500-750 TL kira desteği miktar olarak düşük ve süresi en az 1 yıl olmalıdır.)

c) **Çalışanlardan SGK primi kaldırılmalı ya da bir orta yol bulunmalıdır (en azından 1 yıl için)**

d) Bankaların ya da finansal kuruluşların borç yapılandırmasında yenden faiz işletmeden yapılandırması önem arz etmektedir.

Prof. Dr. Hasan AYAYDIN

Gümüşhane Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü Öğretim Üyesi